

Ușa

Grăbește-te, îmi striga mama, tata e deja la mașină. Să nu-l lăsăm să aștepte... Știu că nu-i place, completez eu, sărind câte două trepte deodată, rîzînd. Eram fericit, plecam la bunicul, la țară. Eram sătul de școală, abia așteptasem vacanța. Vacanța! Cea mare, o vară întreagă de libertate.

De cînd mă știu îmi petrec vacanțele la bunicul. Pe bunica n-am mai prins-o în viață, însă în fiecare vară, seara, după ce facem focul în fundul curții, în timp ce prăjim slănina, îl pun pe bunicul să mi-o descrie, să-mi povestească. Cum era bunica, bunicele? îl întreb. Fața i se luminează și pot citi în ridurile-i cum dragostea lui pentru ea a rămas aceeași. Cea mai frumoasă fată din sat, ba ce zic, din toate satele din jur! Pune-ți centura de siguranță, îmi spune mama, înainte ca tata să accelereze. O ascult. Pornim. Fac cu mîna casei noastre, n-o să-mi fie dor de ea decît după o vreme, apoi o să-mi treacă imediat, am și la țară prieteni cu care mă joc în vacanțe, așa cum aici îi am pe cei de școală. Aici am jocurile pe care le împărțim și le împărtășim, acolo am pădurea și dealurile, aici am balansoarul din curte și cazemata din copac, acolo am zeci de cuiburi de păsări, pe care o să le explorez, fără să le ating însă, într-un an era să mă iau la bătaie cu unul cine știe de unde venit care stricase un cuib, l-am alungat cu toții, noi ne ziceam „apărătorii naturii”, ne plăcea să ne închipuim mai mult decît simpli iubitori ai ei, eram păzitorii și, dacă trebuia, cînd cineva scăpa de paza noastră, justițiarii.

Mașina mușca din asfalt; tata zicea că trebuie să ne bucurăm cît mai este șosea, imediat ce o să intrăm pe drumul de țară, care ține mai bine de doisprezece kilometri, s-a terminat cu domnia. Praful se ridică la un metru, poate și doi, în spatele mașinii, nu poți deschide geamurile, nu poți merge nici prea repede, pentru că sînt niște gropi imense, bine că nu plouă, atunci e și mai rău, noroiul e cît casa, doamne-fereste să rămii în vreo baltă, cînd o să se asfalteze și drumul ăsta, întreabă ca în fiecare an tata, fără să aștepte vreun răspuns. Știa și el că nu există nici unul.

Nu era chiar aproape de noi satul bunicului, de aceea ne opream pe drum, la un popas turistic, o cabană dintr-o pădure de brazi ce se înălțau de o parte și cealaltă a șoselei vreme de cîțiva kilometri. Aici eu primeam un suc, mama un ceai, iar tata o cafea. De fiecare dată era la fel, și mie asta îmi plăcea. Știam că toate sînt la locul lor, într-o ordine firească. Și mai știam că așa o să-l găsim

și pe bunicul, cum îl lăsasem, la fel de vesel, cu lacrimi în ochi, acum la sosire de bucurie că ne vede din nou și că o să rămîn iarăși cu el aproape trei luni, la plecare de tristețe, cel mai greu îi e la plecarea după vacanța de primăvară, urmînd perioada cea mai lungă în care stă singur, nu-și arată însă niciodată tristețea, deși noi o știm, o simțim, în schimb bucuria, da, cu tot sufletul. După ce ne mai mișcăm puțin printre brazi, pornim mai departe, veseli și dezmorțiți. Nu mai este așa mult, dar ținînd cont că ultima porțiune este pe drumul acela extrem de rău, ca timp facem tot atît ca pînă aici. În total să tot fie vreo trei ore, dacă totul decurge normal. Și n-are de ce să nu.

Ajungem pe la trei, numai bine să ne așezăm la masă. Bunicul ne așteaptă în fața porții, pe băncuță. Imediat ce vede mașina în depărtare, se ridică și se pregătește să ne îmbrățișeze. Pe mine tata mă lasă să cobor înainte să facă manevrele de întoarcere a mașinii, așa că am timp suficient să-i sar în brațe. Ehei, dar ce voinic te-ai făcut, îmi spune bunicul. În curînd n-o să te mai pot ridica. Rid și nu-l cred: de fiecare dată îmi spune la fel. Iar eu știu că bunicul e puternic, e învățat să ridice buștenii mari pe care-i aduce pentru foc înaintea fiecărei ierni, să muncească din greu la cîmp, să tragă la coasă, să ducă în fiecare zi mîncare și apă animalelor, și va putea să mă ridice în brațe pînă cînd voi fi eu destul de mare încît să mă sfiesc de așa ceva. Ce mai face Lupu, e prima mea întrebare. Și alerg repede să-mi revăd dulăul, negru fără pată, parcă și mai mare anul ăsta. Se bucură și el să mă vadă, dă din coadă și sare dintr-o parte în alta, se urcă cu labele pe mine, mai să mă doboare, și mă linge. Lupu, jos, îi strig. Dar el e prea fericit ca să mă asculte. Îl las să-și facă de cap, chiar dacă abia îi pot susține greutatea.

Între timp intră în curte și părinții cu bunicul, cărînd bagajele. Eu încep apoi să inspectez grajdul și cotețele. Vacile și caii sînt în ciurdă, oile cu turma, sînt însă porcii și găinile, iar eu pot să mă mir și să-i scuipe să nu fie de deochi ce grași sînt. De aici dau fuga în beciul mare, întunecat și răcoros, unde încă se mai păstrează merele din toamnă, iar borcanele de murături puse de mama nu fac floare niciodată. Tot mai ții ușa încuiată, bunicele, îi strig în timp ce merg în fundul beciului, unde o ușă masivă de stejar îmi oprește trecerea dincolo, stîrnindu-mi curiozitatea și imaginația. Sigur, e tot încuiată. Bunicul mi-a spus acum cîțiva ani, cînd am fost destul de mare să o descopăr, și de atunci îmi repetă în fiecare

an: o să-ți dau cheia când vei avea optsprezece ani. Dar ce e înăuntru? O să afli atunci, mai ai răbdare. Acum oricum nu vei ști ce să faci...

Muream de curiozitate să aflu ce se ascunde în spatele ușii, dar oricât am încercat să caut cheia, niciodată nu am găsit-o. Se vede treaba că bunicul încă avea ascunzători pe care eu nu le aflasem. De asemenea, orice încercări de a-l covinge să mă lase să arunc măcar o privire, sau cel puțin să-mi spună ce este, nici o rugămintă, nici un șantaj nu l-au înduplecat. Am ajuns să cred, pe marginea poveștilor pe care le citeam, pe rînd, că ține închis un balaur, sau cine știe ce zmeu, apoi că o fi vreun frate de-al lui monstruos, dar mama m-a convins că bunicul nu avea frați, sau vreo comoară neasemuită, și că e mai bine ca eu să nu știu, cît sînt mic nu pot păstra secretul, deși îi promiteam că nu o să spun la nimeni!

Îmi trecea repede curiozitatea, căci joaca era mai interesantă, însă în fiecare seară mă întorceam la nedeschisa ușă, dacă nu fizic, măcar cu gîndul, adormeam țesînd scenarii în care reușeam să-i trec pragul, găsind cheia sau pur și simplu aflînd-o descuiată, și mă minunam de fiecare dată de descoperirea pe care o făceam.

Așa am ajuns să scriu în clasa a cincea prima mea poveste, care nu mai era o simplă compunere pentru școală, inspirată de misterul camerei de dincolo de ușă. Acum mi se pare copilăroasă, fără îndoială că era, dar a fost imediat lăudată de, pe atunci, tovarășa profesoară de română, și publicată în revista școlii. Din cîte îmi mai aduc aminte, era vorba de un prinț în căutarea prințesei care-i era sortită, și trebuia să treacă prin cele trei probe inițiatice, toate trei începînd de la o ușă care îl punea în fața unei noi situații. Prințul le-a trecut firește cu bine pe toate și a reușit să adune cele trei chei cu care putea descuia ușa camerei în care era închisă prințesa. Apoi au trăit mulți ani fericiți, și așa mai departe. Îmi amintesc ce mîndru am fost cînd le-am arătat părinților mei povestioara în revistă, dar mai ales cînd i-am arătat bunicului numele meu publicat. Am văzut satisfacția pe fețele lor, dar a bunicului era însoțită de un altfel de zîmbet în colțul gurii, care-i sporea mîndria. A luat revista și a arătat-o tuturor vecinilor, seara, la terminarea zilei de muncă, după ce animalele se odihneau în grajdul curățat, cînd stăteam cu toții de povești la poartă, în răcoarea serii.

Pentru oamenii aceia simpli, dintr-o bucată, inimoși și harnici, să afle că nepotu' lu' Bunicu' a scris la ziar, deși era numai de zece-unșpe ani, era lucru mare. Deja în ochii lor eram altcineva, adică eram cineva, un viitor domn de la oraș, tobă de carte, care o să aibă cine știe ce funcții mari, adică clar o personalitate. Mie îmi ajungeau însă laudele și admirația lor sinceră, și nu-mi mai încăpeam în piele de mîndru ce eram. Deja adormeam gîndindu-mă nu la ușa din spatele beciului, ci la o viitoare poveste, mai bună decît prima, și care să nu semene cu ea. Fără să știu de unde, îmi era totuși clar și credeam cu tărie că

originalitatea era cea mai importantă trăsătură a unei scriituri reușite. Așa că în următoarea zi i-am spus bunicului că o să stau acasă, să scriu. A dat din cap, cum vrei. Am scris o poveste, dar semăna prea mult cu prima, așa că am aruncat-o. Ceva se întîmplase. Oricît aș fi încercat, nu-mi mai ieșea. Și nu mi-a ieșit toată vara, pînă m-am întors acasă. Abia aici, departe fiind de sursa inspirației mele, o aveam în minte cu totul altfel, am reușit să scriu o altă poveste, cu totul diferită. Și aceasta a fost apreciată de toată lumea, și firește, publicată în revista școlii. Tovarășa profesoară mi-a spus că dacă o să mai scriu și pe a treia, la fel de bună, o să o trimită unei reviste din capitală, să o publice acolo. Nu pot spune că mi-a fost ușor, însă am scris-o destul de repede. Îmi imaginam un magician, un alchimist, care închis în laboratorul său încerca prin tot felul de combinații să obțină aur, fără să știu pe atunci că de fapt achimiștii căutau cu totul altceva. Pe cînd se pregătea să-și golească creuzetul, ușa-i căzu la pămînt dărîmată de un grup de soldați ai împăratului, care era un tiran, și alchimistul nostru este arestat și acuzat de vrăjitorie. Urmează un proces aranjat, în care nici un argument logic nu era ascultat, și magicianul va fi condamnat și ars pe rug.

Profesoara mea a fost atît de încîntată de talentul cu care povesteam, încît a trimis-o imediat revistei „Cutezătorii”. Din motive acum clare, dar pe atunci de neînțeles, povestea a fost refuzată. Cum să se publice o poveste despre un tiran? Cum cineva să nu aibă parte de un proces drept? Etc. Etc. Toate acestea erau în contradicție cu textele partidului. Profesoara mea a fost avertizată să fie mai atentă, am aflat asta abia după Revoluție. Atunci mi-a spus doar că textul nu va fi publicat în Cutezătorii și nici altundeva. A fost pentru mine o grea lovitură. La vîrsta aceea mintea noastră funcționează după alte reguli, și oricît mi-ar fi spus profesoara că nu lipsa de talent ar fi problema, ci sistemul, ce știam eu ce e ăla sistem, ce era aceea cenzură? Să scrii în continuare, mi-a spus, însă fără procese nedrepte și fără tirani, bine. Scrie și tu ceva frumos, romantic. Însă eu, după ce gustasem din misterios, nu puteam să mă întorc la descrierea ghiocelilor care își scot căpșorul la lumină... Mai bine nu mai scriu nimic, i-am spus, și am plecat cu sufletul rănit.

Firește că supărarea m-a ținut o vreme, dar copiii uită repede. Așa că am continuat să scriu, chiar dacă mai rar. Însă nu le-am mai arătat, iar faptul că tovarășa profesoară a fost în curînd transferată mi-a ușurat sarcina. Noul profesor de română nu știa nimic despre toată întîmplarea, sau poate se prefăcea, oricum nu am povestit niciodată despre asta.

Anii au trecut, anul '89 m-a aflat în clasa a unsprezecea, și aproape nimeni nu-și mai amintea că debutasem de atîta vreme. Oricum, eu renunșasem de mult la povești, acum scriam poezii, pe care le dedicam frumoaselor liceului, care cel puțin le apreciau cu adevărat, și mă răsplăteau cu cîte un sărut furișat, în nopțile fără lună. De cînd intrasem la liceu nu mai stăteam toată vara la

bunicul, dar mergeam să-l mai ajut la fin, sau la adunatul fructelor și legumelor. Nu se schimbaseră deloc în toți acești ani, era același om voinic și vesel. Nici misterul ușii nu mi-l dezvăluise, chiar dacă am mai făcut câteva încercări. Anul viitor o să am optsprezece ani, i-am spus, ce mai contează un an? De ce nu poți să-mi dai cheia acum? Așa a fost rînduiala, îmi spunea, zîmbind. O lăsam baltă, chiar dacă încă mă intriga, nu mai eram la fel de interesat ori atras. Știam că în vara următoare o să aflu tot. Ce putea să fie în camera aceea? Zmei, zîne sau monștri, clar nu, poate vreo mașinărie, sau vreo armă de pe vremea războiului, sau pușca lui de vînătoare, asta presupunînd că avea una, da, ar trebui să fiu mare pentru a o putea atinge în siguranță, dar la urma urmei ce contează, o să aflu în curînd, nu știu de ce îmi mai bat capul, nici nu e chiar atît de interesant...

Revoluția, oricît de contestată ar fi, mi-a adus un câștig imediat, chiar dacă nu material: acela că am putut să public iarăși – am debutat din nou, de-adevărat, dacă se poate așa ceva – de data aceasta fără teamă de cenzura care mi-a stricat acel vis al copilăriei care se prefigura atît de frumos și se transforma încet în realitate. La început poezie, care mi-a apărut și într-un volum, apoi proză scurtă, de asemenea adunată într-un volum. Am hotărît imediat că e vremea pentru ceva mai ambițios, și am lucrat mai bine de doi la primul meu roman, asupra căruia mi-am concentrat toată atenția și care mi-a adus toate acele premii, probabil de-acum arhicunoscute. Este clar de ce l-am dedicat bunicului:

Cînd am împlinit cei optsprezece ani mult-așteptați, după petrecerea de majorat, în chiar următorul week-end am plecat la

țară. Cu autobuzul. Bunicul mă aștepta cu căruța la intersecția de la șosea, cu același zîmbet înțelept luminîndu-i fața. Nu trebuia să mă aștepti, îi spun, găseam eu o ocazie sau dacă nu veneam peste deal. Lasă, să nu mai pierzi vremea. Știa cît sînt de nerăbdător! Calul mergea la pas, și cei doisprezece kilometri se scurtau încetul cu încetul. Eu îi povesteam bunicului cum îmi merge, ce am reușit să public, cum poeziile și prozele mele au fost apreciate, ce facultate vreau să urmez din toamnă, ce planuri am pentru la vară și cum l-am inclus și pe el în ele. O să vin să te ajut, de cîte ori pot, îi spun. Lasă, dragul bunicului, că mă descurc eu. Numa' cînd poți... tu ai atîtea pe cap acum...

Ajunși acasă, descărcăm și stăm la masă. Bem un pahar de vin roșu. La mulți ani, îmi urează bunicul. Asemenea, bunicule! Soarele coborîse pe linia ondulată a dealurilor și se pregătea să dispară. Atunci bunicul mi-a întins o cheie masivă de fier, veche. Am pornit amîndoi spre beci. Am mutat amîndouă damigenele cu țuică, erau tot acolo: puse deoparte pentru nunta ta. Ca să nu mă deruteze, așa-i? Mulțumesc, bunicule! Mai e pînă la nunta aia... Cînd o fi să fie! Eu să știu că ai țuica asigurată. Veche, că-i de o vîrstă cu tine. De atunci am pus-o deoparte. L-am îmbrățișat, mișcat. Ușa, la fel de neclintită, de mare și de enigmatică, parcă așteptîndu-mă. Te las, l-am auzit șoptindu-mi la ureche. Singur fiind, m-am apropiat, parcă cu emoție. Am introdus cheia în broască, mi-am făcut curaj și am răsucit-o. La urma urmei, pentru mine nu era un pas minor, chiar dacă poate părea așa. Am tras adînc aer, am urnit cu greu masiva ușă de stejar și am intrat dincolo. Era o cameră îngustă, răcoroasă, întunecoasă. Și așa cum mă așteptam, era goală.

